

21.9.2020

Sosiaali- ja terveysministeriökirjaamo@stm.fi**Lausuntopyyntö 15.6.2020****Asia: Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi VN/8871/2019****Sivistystyönantajien lausunto**

Sivistystyönantajat ry (myöhemmin Sivista) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Sivista edustaa yli 330 sivistys-, koulutus- ja tutkimusalan työnantajaa. Jäsentemme palveluksessa on noin 56 000 työntekijää. Perusopetuksen järjestäjistä noin 4 %, lukiokoulutuksen järjestäjistä noin 16 % ja ammatillisen koulutuksen järjestäjistä noin neljännes toimii yksityisoikeudellisessa muodossa, ammattikorkeakouluista kaikki. Lausuntomme keskittyy uudistuksen välittömiin vaikutuksiin jäsenistöllemme.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan siirrettäväksi sote-maakuntien järjestämisvastuulle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävät. Tätä perustellaan erityisesti järjestäjäkentän pirstaleisuudella ja tarpeella vahvistaa valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä. Uudistuksen tavoitteena on terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen, palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden lisääminen ja kustannusten kasvun hillintä.

Koulukuraattorien ja -psykologien siirtyminen sosiaali- ja terveystoimeen

Uudistuksessa ehdotetaan opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologitehtävien siirtämistä sote-maakunnille. **Sivista ei kannata ehdotettua siirtoa.**

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) määrittelee oppilaitoksen hyvinvointityön perustaksi yhteisöllisen, jokaista osallistavan ja ennaltaehkäisevän työn. Opiskeluhuollon keskeisten ammattihenkilöiden eli psykologien ja kuraattoreiden työssä olennaista on yhteisöllinen työ koko oppilaitoksen tasolla yhteistyössä henkilökunnan, lasten ja nuorten sekä sidosryhmien kanssa. **Keskeistä psykologien ja kuraattoreiden työssä on koko oppilaitosyhteisöä tukeva, ennalta ehkäisevä hyvinvointityö**, jossa lähtökohtina ovat oppimisen ja kasvun tukeminen, turvallisuuden lisääminen ja moniammatillinen yhteistyö osana koko yhteisöä.

Esitysluonnoksessa myönnetään, että uudistuksessa riskinä voidaan pitää sote-maakunnan etäännyttäminen kuntien opetustoimesta ja oppilaitoksista. Sivistan mukaan riski on liian suuri. **Työnjohdon ja -organisoinnin on oltava siellä, missä työkään tehdään.** Psykologin ja kuraattorin kuuluminen samaan työyhteisöön opettajien kanssa vahvistaa oppilaitoksen sisäistä asiantuntijuutta ja parantaa opiskeluolosuhteiden henkilöstön tuntemusta oppilaitosyhteisöstä. Arjen tuntemus syntyy oppilaitoksissa.

Alueelliset erot palveluissa ja laaduissa ovat tosiasia, jota ei voi kiistää. Isoin syy on kuitenkin pula henkilöstöstä ja henkilöstön osaamisen tasosta. **Opiskeluolosuhteiden psykologien ja kuraattorien siirtäminen sote-maakuntiin ei lisää henkilöstön määrää tai paranna osaamista, vaan todennäköisesti lisää hallinnonkuluja ja vaikeuttaa päätöksentekoa.**

Sivista huomauttaa myös, että **esityksessä ei ole huomioitu tilakustannusten merkitystä mahdollisen siirron toteutuessa.** Oletetaanko tilojen järjestyvän oppilas- ja opiskeluolosuhteiden käyttöön oppilaitoksissa veloituksetta?

Korona-aika on osoittanut, että palveluiden tulee olla lähellä asiakkaita. Ennaltaehkäisevä ja yhteisöllinen työ mahdollistaa varhaisen puuttumisen oppijoiden vaikeuksiin, ennen kuin ne kehittyvät vaikeammiksi.

Hallituksen esityksessä esitetään myös kuraattorien ja psykologien työnkuvien muuttamista. Työaika käytettäisiin enemmän yksilöhoitoihin ja kuraattorien osalta tarvittaessa myös palvelutarpeen arviointiin. Esitetty muutos toisi psykologien ja kuraattorien tehtäviin muita kuin koulussa tapahtuvia tehtäviä. Tämä vähentää edelleen psykologien ja kuraattorien tekemää työtä kouluissa ja oppilaitoksissa. Muutos on myös vastoin hallituksen toisen ison uudistuksen, oppivelvollisuuden laajentamisen, periaatteita.

Ammattikorkeakoulujen koulutuskorvaukset

Sivista muistuttaa, että sosiaali- ja terveysalalla harjoittelu on pakollinen osa ammattipätevyyden hankkimista. Esimerkiksi sairaanhoitajaopintojen edellytetään EU:n ammattipätevyydirektiivin nojalla sisältävän kliinistä opetusta vähintään puolet tutkinnon vaatimasta opetuksesta. Käytännössä kliinistä opetusta voidaan merkittävässä määrin toteuttaa vain yhdessä terveyspalvelutuottajien kanssa harjoittelun muodossa, joten kyse on ammattipätevyyteen liittyvästä pakollisesta harjoittelusta, eikä korkeakoulujen omassa harkinnassa olevasta käytännöstä

Sote-järjestämislain 3 §:n perusteluissa todetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon koulutuskorvauksia koskevia lakeja tullaan tarkentamaan. Uudistuksessa korvauskäytäntöjä on uudistettava niin, että korkeakoulujen **maksamat harjoittelumaksut poistuvat myös yliopistojen sosiaalialan koulutuksilta sekä ammattikorkeakoulujen sosiaalihuollon ja**

terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksilta. Tätä koskeva esitys valmisteltiin viime vaalikaudella käsittelemättä jääneeseen sote-järjestämislakiin. Esitys ei sisälly nyt lausunnolla olevaan sote-lakipakettiin.

STM selvitti keväällä 2018 ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoittelujen järjestämistä. Selvityksen mukaan vuonna 2017 ammattikorkeakoulujen ja soten toimintayksiköiden välillä oli yli 13 700 harjoittelusopimusta, joista 70 prosentin perusteella maksettiin korvauksia. Sosiaali- ja terveysalalla ei siis ole yhtenäistä käytäntöä maksuista ammattikorkeakoulujen osalta.

Selvityksen mukaan harjoittelumaksuihin meni vuonna 2017 yhteensä 8,3 miljoonaa euroa, mikä vastasi yli prosenttia ammattikorkeakoulujen valtionrahoituksesta. Harjoitteluista perittävät maksut ovat pois ammattikorkeakoulujen tarjoamasta opetuksesta ja ohjauksesta.

Ammatillisen koulutuksen (sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja) osalta harjoitteluista (koulutussopimus) perittävät maksut on kielletty OKM:n lainsäädännöllä. Yliopistojen lääkärikoulutuksen harjoitteluista on säädetty STM:n valmistelemassa lainsäädännössä. Vastaavat säädökset onkin ulotettava myös ammattikorkeakouluille sekä yliopistojen sosiaalialan koulutuksiin.

Tiivistelmä lausunnosta:

- **Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologitehtäviä ei pidä siirtää sote-maakunnille.**
- **Ammattikorkeakoulujen sote-alan samoin kuin yliopistojen sosiaalialan harjoitteluista perittävistä maksuista on luovuttava.**

Helsingissä 21.9.2020

Sivistystyönantajat ry

Laura Rissanen
johtaja
041 540 450

Jussi-Pekka Rode
elinkeinopoliittinen asiantuntija